

۱۴۲۳۶۸۶

شوق یادگیری

برای آنان که می خواهند یاد بگیرند که چگونه یاد بدهند
(والدین و معلمان)

محمودرخ بخش زابین

انتشارات نوید شیراز

بسم الله الرحمن الرحيم

سرشناسه	رخ‌بخش زمین، محمود، ۱۳۲۲ -
عنوان و نام پدیدآور	شوق یادگیری: برای آنان که می‌خواهند یاد بگیرند که چگونه یاد بدهند (والدین و معلمان) / محمود رخ‌بخش زمین.
مشخصات نشر	شیراز: نوید شیراز، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۳۲ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۶۴۹-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۴۰-۲۳۵.
موضوع	یادگیری / Learning
موضوع	یادگیری -- روان‌شناسی / Learning, Psychology of
موضوع	آموزش و پرورش / Education
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ش ۹/۳ / LB۱۰۶۰
رده بندی دی‌سی	۳۷۰/۱۱۸۳۳
شماره کتابشناسی سی	۴۲۹۲۸۵

شوق یادگیری

محمود رخ‌بخش زمین

حروفچینی: نجمه اسکندری □ طرح جلد: کانون گهر و تزیینات سی راه
لیتوگرافی و چاپ: واصف □ تیراژ: ۱۵۰۰ جلد □ چاپ اول: ۱۳۹۶ □ چاپ پاپ محفوظ
ناشر: انتشارات نوید شیراز

دفتر شیراز- تلفن ۶۲-۳۲۲۲۶۶۱-۳۲۲۲۹۶۷۶ نمابر ۳۲۲۲۹۶۷۶-۷۱

دفتر تهران- تلفن ۵۹۴۵-۸۸۹۰۵۹۴۵ نمابر ۸۸۹۲۱۵۲۲-۸۸۹۲۱۵۲۲

پست الکترونیکی: Navideshiraz.Pub@Gmail.com

وب سایت: www.navideshiraz.com

ISBN: 978-600-192-649-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۶۴۹-۵

۱۲۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
بخش اول: زمینه‌های یادگیری دانش آموزان.....	۱۵
فصل اول: نقش هدف در یادگیری.....	۱۷
مقدمه.....	۱۹
هدف کلی و هدف‌های رفتاری.....	۲۱
سؤال‌های فصل اول.....	۲۲
متن در قالب پرسش و پاسخ.....	۲۳
خلاصه‌ی فصل اول.....	۳۳
فصل دوم: انگیزه‌ی تحصیلی و یادگیری.....	۳۵
مقدمه.....	۳۷
هدف کلی و هدف‌های رفتاری.....	۳۹
سؤال‌های فصل دوم.....	۴۱
متن در قالب پرسش و پاسخ.....	۴۴
خلاصه‌ی مطالب فصل دوم.....	۶۰
فصل سوم: تمرکز حواس و یادگیری.....	۶۱

۶۳	مقدمه
۶۵	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۶۶	سؤال‌های فصل سوم
۶۸	متن در قالب پرسش و پاسخ
۷۹	خلاصه‌ی مطالب فصل سوم
۸۱	فصل چهارم: رشد اجتماعی و یادگیری
۸۳	مقدمه
۸۴	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۸۵	سؤال‌های فصل چهارم
۸۶	متن در قالب پرسش و پاسخ
۱۰۰	خلاصه‌ی فصل چهارم
۱۰۳	بخش اول فصل پنجم
۱۰۳	فصل پنجم: شوخ طبعی (خنده‌گویی) و یادگیری
۱۰۵	مقدمه
۱۰۶	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۱۰۷	سؤال‌های فصل پنجم
۱۰۸	متن در قالب پرسش و پاسخ
۱۲۰	خلاصه‌ی فصل پنجم
۱۲۱	بخش دوم: عوامل موثر بر یادگیری
۱۲۳	فصل اول: تقویت‌کننده‌های حافظه
۱۲۵	مقدمه
۱۲۶	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۱۲۷	سؤال‌های فصل اول
۱۲۹	متن در قالب پرسش و پاسخ
۱۴۳	خلاصه‌ی مطالب فصل اول
۱۴۵	فصل دوم: چگونه بیاموزیم؟ و چگونه به کار ببریم؟
۱۴۷	مقدمه

۱۴۹	هدف کلی و هدف‌های رفتاری:
۱۵۱	سؤال‌های فصل دوم:
۱۵۲	متن در قالب پرسش و پاسخ
۱۶۴	خلاصه‌ی مطالب فصل دوم
۱۶۵	فصل سوم: توسعه و پایداری آموخته‌ها
۱۶۷	مقدمه
۱۶۹	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۱۷۱	سؤال‌های فصل سوم
۱۷۳	متن در قالب پرسش و پاسخ
۱۹۱	خلاصه‌ی مطالب فصل سوم
۱۹۳	فصل چهارم روش مطالعه و پژوهش
۱۹۵	مقدمه
۱۹۶	هدف کلی و هدف‌های رفتاری
۱۹۷	سؤال‌های فصل چهارم
۱۹۹	متن در قالب پرسش و پاسخ
۲۲۰	خلاصه‌ی مطالب فصل چهارم
۲۲۱	فهرست اعلام
۲۳۱	منابع

بستر مختار (سخنی با والدین)

هر آموزش پرورش قابل نقد می باشد. حاصل این نقد، مزایا و معایبی است که در درون این نهاد عظیم جای دارد. رشد و تعالی بخشیدن به انسان یکی از بزرگترین مزایای آموزش و پرورش است که با تلاش دست اندرکاران بتدریج میسر می شود. همین نهاد با وجود کمالاتش، ریاضی زیادی برای انسان دارد. همیشه کمی و کاستی هایی هم به همراه خود داشته است.

معلم، والدین و دانش آموزان می توانند کاستی ها را بشناسند و تا آن جا که برایشان مقدور باشد آن ها را جبران کنند، تا هم آموزش و پرورش و هم فراگیران به اهداف تعیین شده دسترسی یابند. به طور مثال یکی از اشکالات محدودیت ها در آموزش و پرورش کمبود فعالیت جسمانی می باشد.

اوقاتی که به عنوان درس تربیت بدنی در مدارس در نظر گرفته شده بسیار محدود و ناچیز می باشد. هر گاه فعالیت جسمانی به طور مداوم در هر روز به مورد اجرا گذارده شود، می تواند به صورت یک عادت مفید جلوه کند. والدین همانطور که فرزندشان را به کانون زبان، کانون ریاضی و کلاس های تقویتی می فرستند. لازم است او را در یک باشگاه ورزشی نیز ثبت نام کنند تا حداقل هفته ای سه روز به ورزش مورد علاقه خود بپردازد. هر گاه چنین شد، دو تا سه ساعت درس تربیت بدنی در مدرسه هم مؤثرتر خواهد بود.

اکثر مدارس یک جا نشستن را در دانش آموزان تقویت می کنند. امروزه این گونه رفتار حتی برای دختران هم سازگار نیست. بنابراین فراگیران، کمبود فعالیت حرکتی دارند. یکی از عوامل ممتاز بودن دانش آموزان دختر و پسر در آموزشگاه ها هم همین موضوع می باشد.

آپارتمان نشینی، سرویس مدرسه، و کلاس های درس برای کودک و نوجوان محدودیت حرکتی ایجاد می کنند که لازم است آن را جبران کنند. در برنامه ی آموزش و پرورش کشورهای توسعه یافته، در مقابل هر ساعت آموزش تئوری، دو ساعت کار عملی در نظر می گیرند. این کار ضمن آن که به تحرک دانش آموز کمک می کند، فرایند یادگیری را هم جاذبه دار می سازد.

پرسشگری در مناسبات اجتماعی، بازدید به واسطه ی درس تاریخ و جغرافی، کار در کارگاه و آزمایشگاه در دروس علوم پایه، استفاده از کتابخانه عمومی از جمله فعالیت های است که دانش آموز را از یک جا نشستن باز می دارد. یکی دیگر از وظایف مهم آموزش و پرورش در جهان امروز، آشتی دادن متون درسی و روش های تدریس، با وسایل الکترونیک، سریع التغییر می باشد. (هوشمند سازی) متاسفانه آموزش و پرورش کند حرکت می کند و الکترونیک به سرعت تغییر می یابد، آن ها را می توان با هم آشتی داد چقدر؟ موضوعی است که می تواند مدنظر کارشناسان قرار گیرد. راه کارهایی باید باشد تا به هوشمند سازی مدارس ختم گردد. این کتاب درصدد آن است که به سرعت یادگیری دانش آموزان که یکی از ارکان آموزش می باشند یاری رساند. به چالش کشاند آموزش و پرورش و نقد و نظر درباره ی آن مثنوی هفتاد من کاغذ می شود که در این جا به نمونه ای اکتفا شده است.

مقدمه (سخنی با دانش آموزان)

کتاب «شوق یادگیری» در دو بخش و نه فصل بر اساس روایتی از پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) و تجارب نویسنده تنظیم یافته است.

از امام صادق (ع) نقل شده است که: مردی خدمت رسول خدا آمد و عرض کرد، ای رسول خدا، علم چیست؟

فرمودند: خاموشی

عرض کرد: سپس چه؟

فرمودند: گوش دادن.

عرض کرد: دیگر چه؟

فرمودند: حفظ و مراقبت.

عرض کرد: آن گاه چه

فرمودند: به کار بستن آن.

عرض کرد: سپس چه؟

فرمودند: انتشار دادن آن

(برگرفته از منتخب میزان الحکمه ۴۰۴-الکافی ۴/۱۰۰/۱)

در همین گفتگوی کوتاه روش یادگیری و علم آموزی به مخاطب

(دانش آموزان) آموزش داده شده است. رکن و پایه همین است و فرد لازم است

برای تحلیل آن بیانید تا ذهن او فعال گردد.

مطابق فرمایش پیامبر اعظم (ص) مراحل علم آموزی و یادگیری عبارتند از:
 خاموشی - گوش دادن - حفظ و مراقبت - به کار بستن و انتشار دادن .
 اگر کسی می خواهد آموزش یابد، لازم است تمرین خاموشی بکند. خاموشی در مقابل منبعی که آموزش دهنده است. البته هر خاموشی نمی تواند مقدمه یادگیری مفید باشد. بسا افرادی که در کلاس درس و در مقابل معلم خاموش و بی حرکت هستند ولی به خیالبافی های دور و دراز می پردازند. بنابراین خاموشی اگر مقدمه ای برای گوش دادن باشد از مراتب علم آموزی و یادگیری است. افراد خیالباف فقط می شنوند ولی گوش نمی دهند. گوش دادن همان شنیدن توأم با دقت و توجه است. گوش دادن باعث تمرکز حواس فرد می شود. برای آن که افراد خوب گوش دهند باید شرایط بیرونی (محیطی) با شرایط درونی (وضعیت جسمی و روانی و فکری) او متعادل باشد.

سومین مرحله از مراتب یادگیری از دیدگاه نبی اکرم (ص) حفظ و مراقبت است شما از راه خاموشی و گوش دادن مقدمات علم و آموزش را فراهم ساخته اید. در این مرحله باید مواظب بود تا آن چه را که می آموزید با معیارهای علمی (نظریه ها) مطابقت داشته باشد و آن را ملکه ی ذهنی خویش قرار دهید. افرادی به این مرحله می رسند که از قوه ی ادراک خوبی برخوردار باشند، خوب را از بد تشخیص دهند. خوب ها را نگهداری کنند و مراقب باشند تا ضایع نشود و کج روی مانع علم آموزی آن ها نشود.

مرحله ی چهارم از مراحل یادگیری، به کار بستن است. سه مرحله ی خاموشی گوش دادن و حفظ و مراقبت، جنبه ی تشوری دارند. حال باید از آن چه آموخته اید، استفاده ی عملی کنید. علم را با عمل توأم سازید تا افکار شما اعمال شما گردند. در اسلام و در متون کهن ادبیات فارسی، در این باره توصیه های

زیادی شده است. در این کتاب نیز یک فصل آن به کاربردی ساختن اندوخته‌های ذهنی اختصاص داده شده است.

در تایید همین مطالب در جایی دیگر پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «علمی که از آن سود نبرید مثل گنجی است که از آن خرج نکنید.» در همین راستا باز هم می‌فرمایند:

«من از آن چه نمی‌دانید هراسی ندارم، ولی سؤال این است که از آن چه می‌دانید چگونه استفاده می‌کنید؟»

و بالاخره مرحله‌ی پنجم از مراحل یادگیری و علم آموزی، انتشار علمی است که آموخته شده است. هرگاه فردی علمی را که آموخته به دیگران انتقال دهد، آن علم در ذهن او پایدار می‌ماند و دیگری را هم بهره‌مند می‌سازد. تا آن جا که به کمال علم آموزی می‌رسد.

سخن باید که چون از کم شروع می‌کنیم، بیایند، در جهان گردد مسافر نه زان گونه که در خانه بماند. به هر قابل، مر او را کس نخواند قابل توجه والدین و معلمان:

۱- در این کتاب از واژه‌های «باید» و «نباید» استفاده نشده است چون مخاطب ما از تحکم و دستور خوشش نمی‌آید والدین و معلمان هم می‌توانند آن را رعایت کنند.

۲- والدین محترم به منظور آمادگی بیشتر در فراگیری درس‌های مدرسه‌ای، این کتاب را به طور کامل قبل از آغاز سال تحصیلی مطالعه کنند و مطالب آن را به بحث با اعضای خانواده بگذارند. سپس در طول سال تحصیلی به طور موردی و برحسب نیاز با توجه به شماره سؤال‌های مطرح شده و فهرست موضوعی، در متن کتاب به جواب آن مراجعه کنند.

۳- این کتاب کوششی است جهت آماده سازی والدین و معلمان در نحوه‌ی

یاری رسانی به دانش‌آموزان دوره‌های متفاوت تحصیلی.

۴- بخش اول این کتاب با عنوان «زمینه‌ی یادگیری» شامل آن دسته از نیازمندی‌های والدین و دانش‌آموزان می‌باشد که در جلسات مشاوره‌ای مطرح ساخته‌اند و در برگیرنده‌ی عنوان‌های هدف- انگیزه- تمرکز حواس- رشد اجتماعی و شوخ‌طبعی می‌باشد.

۵- بخش دوم تحت عنوان «عوامل مؤثر بر یادگیری» با زیربنای روایتی از پیرامون اکریم (ص) و متون علمی/کاربردی تنظیم یافته است، با عناوین «افظه»، «نگ»، «بیاموزیم و به کار ببریم» و «توسعه و پایداری آموخته‌ها» و «روش مطالعه و پژوهش».

۶- در این کتاب از مناسبات نقل قول غیر مستقیم شده است.

۷- منظور از راهنما در این کتاب همان والدین و معلمان می‌باشند.

۸- والدین محترم این کتاب را با دقت مطالعه کنند و روش‌های ارائه شده را به تدریج بر روی روند تحصیلی فرزندان پیاده سازند و در صورت لزوم با مؤلف کتاب ارتباط برقرار سازید.

محمود رخ خانی زمین ۰۹۱۷۷۱۰۴۱۷۸